Lakiasiat ja
vastuullisuus
Joonas Koskivirta

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Ylen lausunto EU:n medianvapaussäädöksestä

Valtioneuvoston U-kirjelmä U 84/2022 vp

Yleisradio esittää lausuntonaan asiassa “U 84/2022 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja direktiivin asetukseksi mediapalvelujen yhteisestä kehyksestä sisämarkkinoilla (eurooppalainen medianvapaussäädös)” seuraavaa.

EU-sääntelyn vaikutukset mediapalvelujen tarjoajiin

Yleisradion käsityksen mukaan medianvapaussäädös vaikuttaa välittömästi Ylen toimintaan ja saattaa vaatia Suomea jäsenvaltiona muuttamaan nyt voimassa olevaa sääntelyä, muun muassa nyt voimassa olevaa Yle-lakia.

On syytä olettaa, että julkisen palvelun mediayhtiö Yleisradio Oy:n asiat tulevat ajankohtaiseksi eduskunnassa lähivuosina. Tieto siitä, edellyttääkö medianvapaussäännös lopullisessa muodossaan muutoksia Yleisradion toimintaan voi toimia lähtökohtana kansalliselle parlamentaariselle Yle-työryhmälle.

Yleisradio pitää U-kirjelmän sisältöä perusteltuna. Yleisradion käsityksen mukaan valtioneuvosto pyrkii turvaamaan Yleisradion toimintavapauden ja Suomen kansallisen toimintavapauden mediamarkkinan sääntelyssä. Erityisesti Yleisradio toteaa valtioneuvoston kiinnittäneen tarpeellisesti huomioita asetuksen velvollisuuksista mediapalvelujen tarjoajille aiheutuvaan hallinnolliseen taakkaan sekä tiettyihin asetusehdotuksen perustavanlaatuisiin epäselvyyksiin koskien soveltamisalaa.

Valtioneuvoston tavoin Yleisradio pitää sananvapauden kannalta tärkeänä, että asetusehdotukseen on sisällytetty erittäin suuria verkkoalustoja koskeva velvollisuus avoimeen etukäteiseen dialogiin mediapalvelun tarjoajien kanssa tilanteissa, joissa verkkoalustapalvelun tarjoaja on aikeissa poistaa tai muutoin rajoittaa mediapalvelun tarjoajan tuottaman sisällön näkyvyyttä erittäin suurella verkkoalustalla. Yleisradio katsoo kuitenkin tarpeelliseksi arvioida tarkemmin, missä määrin sanotut asetusehdotuksen erittäin suurille verkkoalustoille asettamat velvoitteet tosiasiallisesti turvaavat asetuksen tavoitteita. Tarpeen vaatiessa ehdotuksen jatkovalmistelussa tulisikin harkita velvoitteiden tarkentamista sekä soveltamisalan laajentamista kattamaan myös muut kuin erittäin suuren verkkoalustat.

Yleisradio pitää disinformaation torjunnan kannalta ensiarvoisen tärkeänä, että asetusehdotuksessa todetaan Euroopan mediapalvelujen lautakunnan rooli neuvoa-antavana ja parhaita käytäntöjä edistävänä elimenä koskien

yleisen intressin mediasisältöjen näkyvyyden turvaamista. Yleisradio tukee toimenpiteitä, jotka tähtäävät tämän tavoitteen toteuttamiseen ja audiovisuaalisten mediapalvelujen direktiivin 7a artiklan mukaiseen luotettavan uutisuutisjournalismin löydettävyyden turvaamiseen nykyistä laajemmin jäsenvaltiotasolla.

Julkisen palvelun mediaa koskeva 5 artikla

Yleisradio pyytää valiokuntaa kiinnittämään erityistä huomiota julkisen palvelun mediayhtiöitä eli muun muassa Yleisradiota koskevaan asetusehdotuksen 5 artiklaan koskien tällaisten mediatoimijoiden johtotehtävien nimittämis- ja erottamismenettelyjä sekä toimikausia. Yleisradion käsityksen mukaan menettelyn läpinäkyvyyttä ei tule ulottaa tehtäviin hakevien ehdokkaiden henkilöllisyyksiin. Tämä vähentäisi tehtävistä kiinnostuneiden pätevioen henkilöiden halukkuutta hakea tehtäviin. Lisäksi johtotehtävien toimikausien kohdalla tulisi huomioida mahdollisuus sopia toistaiseksi voimassa olevista toimikausista - tällöin vaalikausilla ei olisi vaikutusta tehtävässä toimivan henkilön valintaan, mikä tämä osaltaan torjuu poliittisen painostuksen mahdollisuutta.

Yleisradio pitää lisäksi hyvänä, että valtioneuvosto on U-kirjeessään huomioinut tarpeen 5 artiklaa koskevien jatkoneuvottelujen aikana täsmentää, että toimituksellisen sisällön arvioinnin ei tule kuulua viranomaisen toimivaltaan.

Yleisradio kiinnittää huomiota asetuksen 5 artiklan 3 kohtaan, jonka mukaan jäsenmaiden olisi huolehdittava, että julkisen palvelun medialla on riittävät ja vakaat resurssit julkisen palvelun hoitamiseksi ja toimituksellisen riippumattomuuden turvaamiseksi.

Yleisradio pitää ensinnäkin tärkeänä, että kyseisessä kohdassa huomioidaan vakaiden taloudellisten resurssien merkitys riippumattoman yleisradiotoiminnan turvaamiselle. Ottaen huomioon asetusehdotuksen tausta koskien oikeusvaltioperiaatteen heikentynyttä asemaa eräissä jäsenvaltioissa Yleisradio kuitenkin toteaa, että tilanteessa, jossa jäsenvaltion lainsäädännölliset, hallinnolliset tai muut toimenpiteet uhkaavat mediapalvelun tarjoajan, mukaan lukien julkisen palvelun yleisradioyhtiön, toimintaedellytyksiä ja riippumattomuutta, tulisi komission voida kohdistaa tällaiseen jäsenvaltioon toimenpiteitä, joilla tosiasiallisesti turvataan jäsenvaltion toimenpiteiden kohteena olevan mediapalvelun tarjoajan asema ja riippumattomuus. Nykymuotoisen asetusehdotuksen osalta komission toimivalta vaikuttaa olevan eräiden jäsenvaltioiden ongelmat huomioiden vähäinen tai joka tapauksessa täsmentymätön.

Merja Ylä-Anttila
Toimitusjohtaja